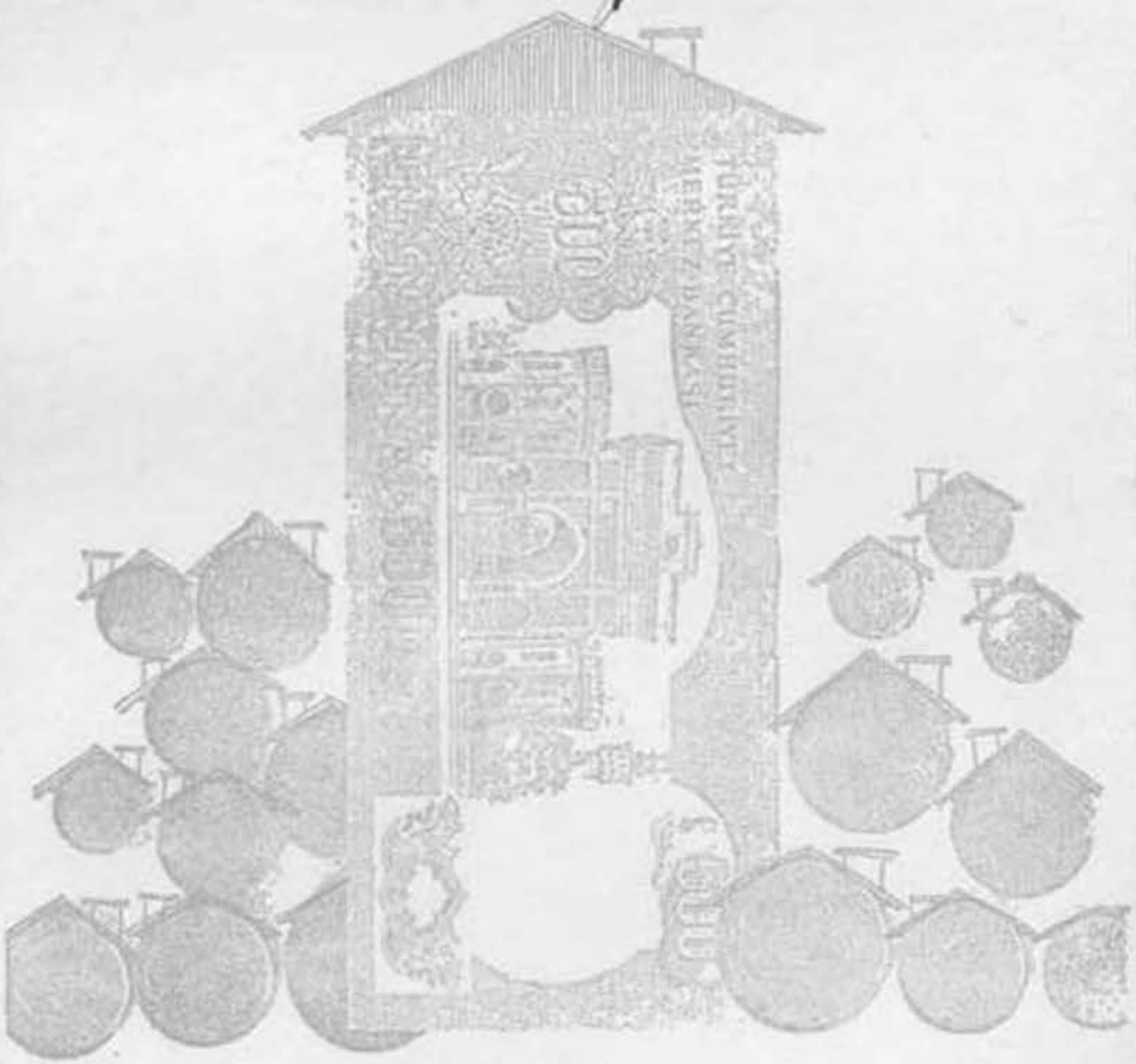
GELİR DAĞILIMI

Yelderim Koç

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ

RESİMLİ İŞÇİ DİZİSİ 8

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ YAYINLARI
RESİMLİ İŞÇİ DİZİSİ NO. 8

RESİMLEYENLER

SELÇUK DEMİREL

ÜMİT GÜNDÜÇ

BİRİNCİ BASKI
HAZİRAN 1977

Ilık bir bahar günüydü. Hava açıktı. Yemeğini bitiren işçiler birer ikişer yemekhaneden çıkıyordu. İşbaşına daha yarım saat vardı. Fabrika duvarına sırtını dayayıp çömelen elini sigarasına atıyordu.

Hakkı yemeği erken bitirenlerdendi. Sigarasının yarısına gelmişti ki yemekhaneden Mehmet'in çıktığını gördü. El etti. Biraz sonra Mehmet de duvarın dibine dizilenlere eklenmişti. Günlük dertler yeniden dile geldi. Sohbet yavaştan koyulaştı.

Hakkı iki yıllık işçiydi. Birinci sınıf tornacıydı. Endüstri meslek lisesi mezunuydu. Okulda yapılan direnişi idare edenlerdendi. Zaten bu yüzden az kalsın okuldan atılıyordu. Karakolda yediği dayakla paçasını kurtarmıştı.

Mehmet ise okuyamamıştı. Orta terkti. Ama iyi kaynakçıydı. Değme kaynakçıya ustalık ederdi.

Mehmet'le Hakkı işyerinde sendikayı örgütlemeye çalışıyorlardı. Örgütleme işi epey olgunlaşmıştı.

İşte tam bu sendika meselesi konuşulurken Kemal Usta gözüktü. İşçiler onun kendilerinden yana geldiğini görünce konuyu değiştirdiler. O haftaki Fener—Galatasaray maçı açıldı.

Kemal Usta kendi sınıfına ihanet edenlerdendi. Sendikanın bir numaralı düşmanıydı. Patronun köpekliğini yapıp işini yoluna koymaya çalışıyordu.

—"Merhaba," dedi.

İşçiler görev yerine getirir gibi bir "merhaba" dediler.

—"Yahu çocuklar," dedi Kemal Usta, "boş bir ev bilen var mı? Bizim ev sahibi gelecek ay bizi çıkaracak."

İşçiler şöyle bir bakıştılar. Hakkı yavaştan "var, abi" dedi.

Kemal Usta sevinçle atıldı. "Ne tarafta?"

—"Şişli'nin orda. 5 oda. 2 salon. Hem de kaloriferli."

Kemal Usta bozulmuştu. "Oğlum sen benimle dalga mı geçiyorsun. O senin dediğin yerlerin kirası 10 bin lira."

Hakkı, "Usta," dedi, "sen bize ev var mı diye sordun, cevap verdik. Ev var. Ama paran varsa tabii. Ayda 10 bin lirayı verenler var ki 10 bin lira istiyorlar. Veren veriyor."

İşçilerden biri lafa karıştı. "Yuh olsun be," dedi. "Benim elime temiz para 1500 lira geçiyor. Çoluk çocuk hiç para yemeyip kira ödesek, yedi ay çalışacağız, bir ayın kirasını ödeyeceğiz."

Hakkı yangına körükle gitti. "Yok oğlum, bu iş bu kadar ucuz değil. Kapıcısı, kaloriferi, elektriği, suyu falan bu 10 binin dışında."

Her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Kendi aylığını düşünen basıyordu kalayı.

Bu ara fabrikanın işbaşı düdüğü sesleri bastırdı.

İşçiler yavaştan fabrikaya girdiler.

. . . . .

O gün Kemal Usta ne kadar sinirliyse Mehmet o kadar neşeliydi. Kemal Usta'nın mal bulmuş mağribi gibi atılışını. Hakkı'nın onunla dalga geçişini, arkadaşlarının tepkilerini düşündükçe gülesi geliyordu.

. . . . .

Akşam paydosta Hakkı'yı yakaladı. "İyi dalga geçtin Adamla, be" dedi. "Cidden öyle 10 bin liralık daireler var mı?"

Hakkı baktı. "Lan, şimdi de sen mi benle dalga geçiyorsun?" dedi. "Ayda 10 bin lira dert mi ki. Adamın yazlığı ayrı, kışlığı ayrı. Oğlunun ayrı arabası var, kendinin ayrı

arabası, karısının ayrı arabası. Adam bir Avrupa tatiline gidiyor, 300 bin lira harcayıp dönüyor. Renkli gazetelerdeki sosyete haberlerine ara sıra göz atsana."

Hakkı endüstri meslek lisesinde okurken sosyalist olmuştu. Onun için bu konuları iyi biliyordu.

"Bu akşam işin var mı?" diye sordu.

Mehmet, "Yok," dedi. "Bir diyeceğin mi vardı?"

"Gel bize gidelim. Evde bir sürü kitap var. Milyonlarca emekçi yoksulluk çekerken bazıları nasıl yaşıyor onları anlatıyor. Hem bizimkileri de tanımış olursun. Daha sonra nasıl olsa bize gelip gidersin."

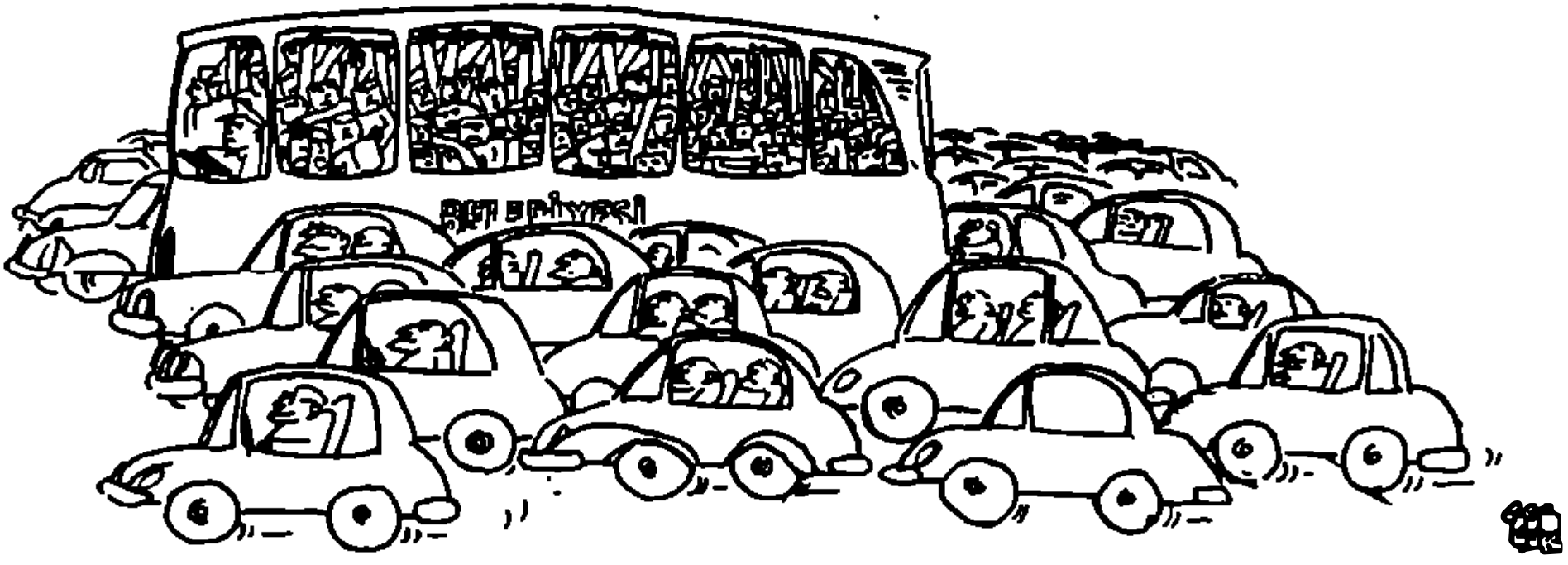
İşyerinden çıktılar. Birazdan dolmuş durağına geldiler. Ara sıra geçen dolmuşlar da doluydu. Yalnız özel arabalar tıkamıştı. Her özel arabanın içinde bir iki kişi vardı.

Hakkı Mehmet'i dürttü. "Bir şu arabalara bak, bir de otobüse. Bir otobüs 70 kişi, 80 kişi taşıyor. Şu arabalardan üçü, bilemedin dördü bir otobüs kadar yer kaplıyor. İçinde kaç kişi var? Hadi diyelim 7 kişi, 8 kişi. Trafik sıkışıklığını yaratan esasında bu özel arabalar. Özel arabaları üretip piyasaya süren de Anadol, Tofaş, Renault gibi firmalar. Onların istediği her gün binlerce otomobil satılsın. Bizim istediğimiz en ucuz ve en kısa zamanda evimize gidebilelim. Ama adamlar belediyenin otobüs almasını da engelliyorlar. Var mı yok mu taksi. Her taraf araba oldu mu trafik kötülüyor. Yani anlayacağın şu tekelci araba şirketleri bu derdin sorumlusu."

Dolmuş bekleye bekleye yarım saat olmuştu. Mehmet de epey bozulmaya başlamıştı. "Kaldırmalı hepsini," dedi. "Özel araba yerine bol bol otobüs koyacaksın. O zaman trafik derdi filan kalmaz."

Bir süre sonra ite kaka bir dolmuşa girdiler. Dura, bekleye, kalka derken, hava iyice kararduğında mahalleye ancak varabildiler.

Eve girdiklerinde Hakkı'nın anası, babası ve kızkardeşi yemeğe yeni oturmuştu.

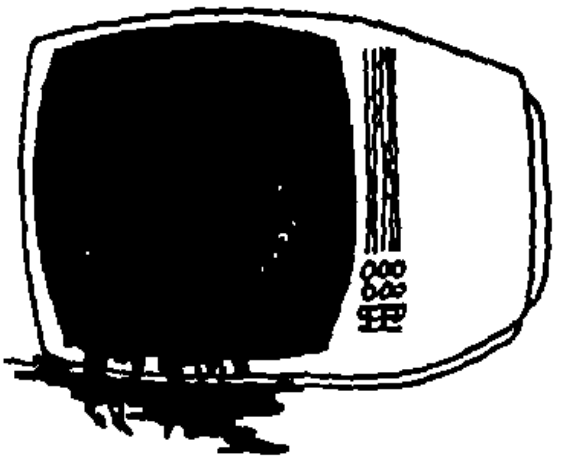
«TRAFİK SIKIŞIKLIĞINI YARATAN ESASINDA BU ÖZEL ARABALAR. ÖZEL ARABALARI ÜRETİP PİYASAYA SÜREN DE ANADOL TOFAŞ, RENAULT GİBİ FİRMALAR. ONLARIN İSTEDİĞİ HER GÜN BİNLERCE OTOMOBİL SATILSIN. BİZİM İSTEDİĞİMİZ EN UCUZ VE KISA ZAMANDA EVİMİZE GİDEBİLELİM.»

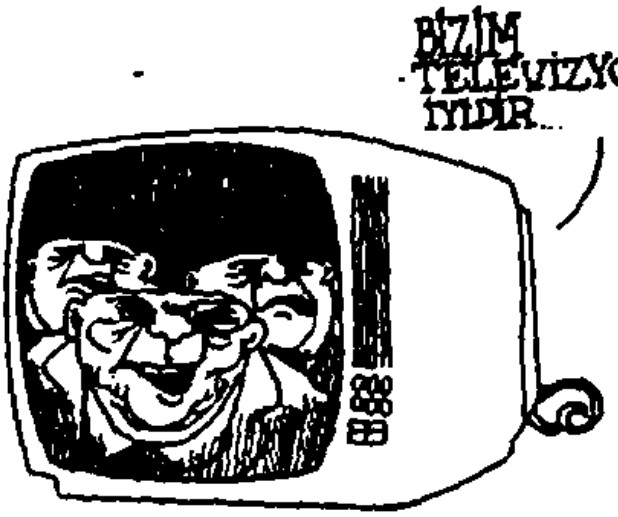
Akşam yemeğini beraber yediler. Bu ara televizyon açıldı. Hakkı'nınkiler televizyona daldı. Hakkı'yla Mehmet de izin isteyerek içerdeki odaya geçtiler.

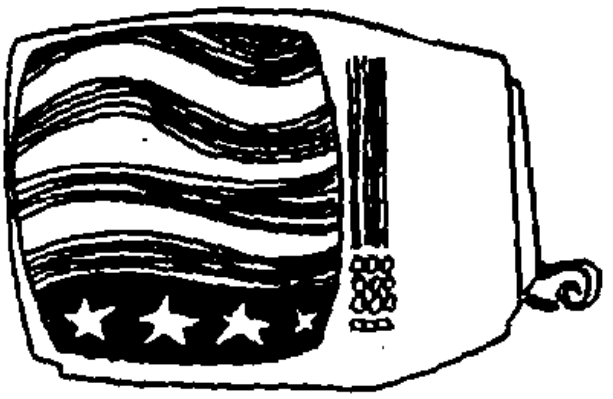
Hakkı kapıyı kapayınca bir "of" çekti. "Dayanamıyorum şu televizyona be," dedi. "Yok bilmem ne giyince farkedilirmişsin de, bilmem ne kremi ellerini çatlatmazmış. Bizim yoksul halkımız sırtını örtmeyi düşünüyor, yoksa Beymen giyip farkedilmeyi değil."

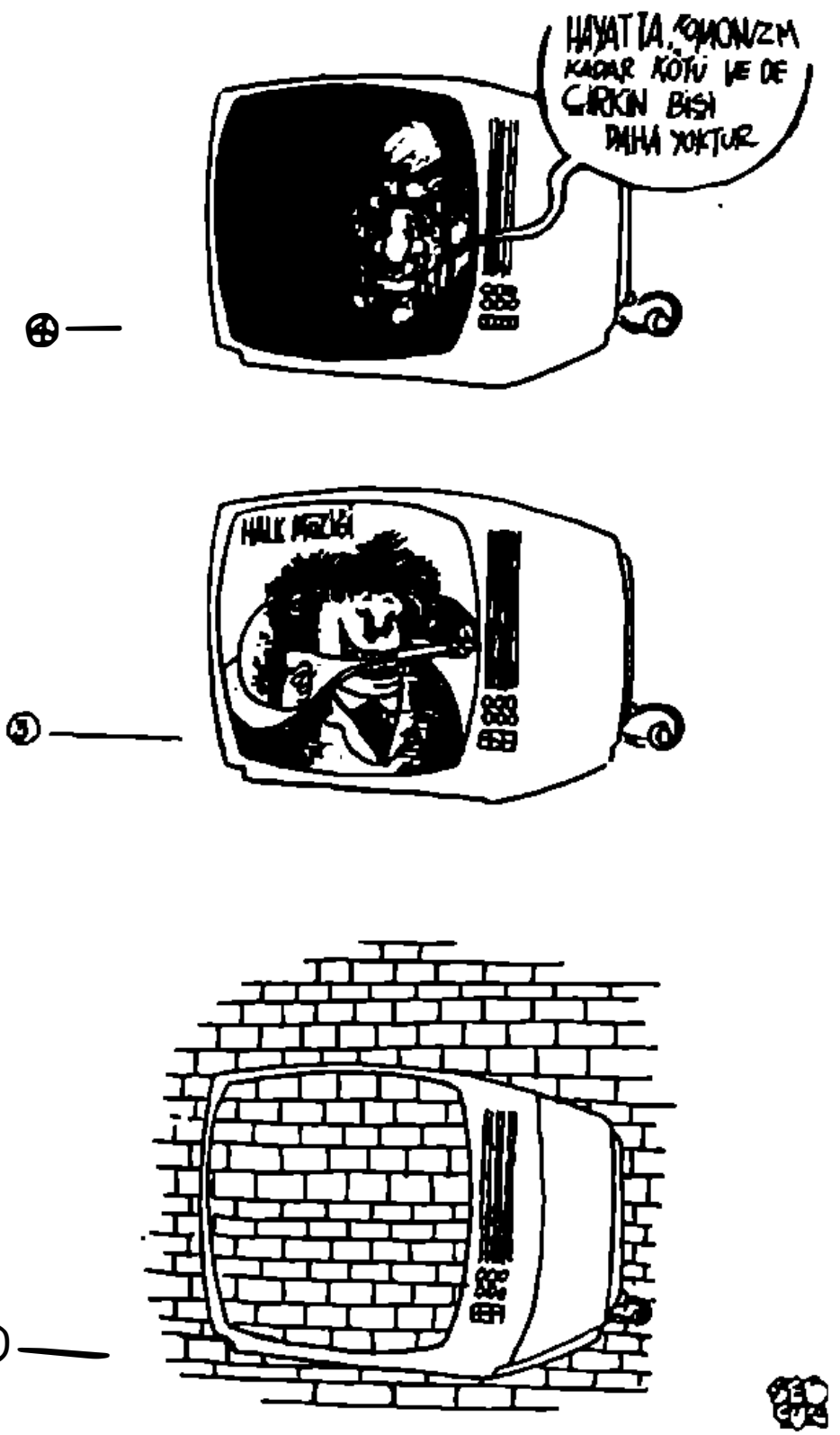
Mehmet itiraz etti. "Sen kendi söylediklerine karşı çıkıyorsun," dedi. "Ne derdin? Her olayın, her şeyin hem iyi yanı vardır, hem kötü yanı vardır derdin. Bizim göreviniz o olayın kötü etkilerini silmek, iyi etkilerini artırmak olduğunu söylerdin. Televizyonun kötü yanı açık. Halkımızı ıvır zıvır şeylerle uyutuyor. Peki iyi yanı ne? Gazete okuyamayan bile kendi gözleriyle zenginlerin hayatını görüyor. Bilirsin bizim halkımız gözüyle gördüğü şeye inanır. Düşün bak. Karın tarlada doğururken ölse, sonra da televizyonda modern tıbbın nelere kadir olduğunu izlesen ne yaparsın? Veya aylığın 1500 lirayken, reklamlarda, ucuzlukta çizmelerin 750 liraya indiğini duyunca ne dersin. Bazı akşamlar ne yapıyorum, biliyor musun? Kahveye gidip oturuyorum. Televizyon akşamdan açılıyor. Herkesin gözü orda. Ben de bir taraftan ortaya laf atıp duruyorum. Özellikle reklamlar çok işe yarıyor. Murat'ın reklamı mı çıktı. Dolmuş derdini anlatıyorum. Vehbi Koç'la italyan patronlarının nasıl bir olup bizi sömürdüğünü anlatıyorum. Margarin reklamı mı çıktı, geçen yıllardaki margarin karaborsasını hatırlatıyorum. Beymen'in farkedilirsiniz reklamı mı çıktı, MC hükümetinin ders kitaplarındaki şeref meselesini çıkarıyorum. Hani doktorun şerefi daha fazlaymış da, işçinin şerefi azmış. Anlıyacağın, herkes giderek daha kolay farkediyor gerçekleri."

"Doğru," dedi Hakkı. "Sömürücü hakim azınlığı teşhir etmek için televizyondan yararlanabiliriz. Adamların kendi silahlarını onlara çevirtmek gerek."

BİZİM
TELEVİZYONUMUZ
İYİDİR...

HAYATTA, KOMÜNİZM
KADAR KÖTÜ VE DE
ÇİRKİN BİŞİ
DAHA YOKTUR
HALK DÜŞMANI

Hakkı bunları söylerken kitaplığın üstünden aldığı bir dosyanın içindeki gazete parçalarını karıştırıyordu. Biraz sonra, "Nihayet aradığımı buldum," dedi. Bulduğu katlı sayfayı açtığında bir sürü rakamın bulunduğu bir yazı ortaya çıktı.

Hakkı Mehmet'e döndü. "Akşam dediklerini hatırlıyorsundur," dedi. "Gel şimdi Türkiye'de kimlerin ne kadar para kazandığına bakalım. Şu gördüğün tabloda ailelere göre gelir dağılımı verilmiş."

"Anlamadım," dedi Mehmet.

—"Şöyle düşün. Bir yıl içinde herkesin kazancını toplasak yıllık toplam geliri buluruz."

"Onu biliyorum."

"Peki, herkesin geliri aynı mı?"

"Yahu bırak böyle soruları. Değil tabii."

"Peki, peki kızma. Nüfusumuz kaç milyon?"

"40 milyon diyelim."

"Nüfusun yüzde biri kaç kişi eder?"

"400 bin kişi."

"Nüfusun yüzde biri 400 bin kişi ederse, yüzde 5'i ne eder?"

"2 milyon."

"Şimdi Türkiye'nin 40 milyonluk nüfusunu yüzde 5'lik 20 eşit parçaya böl. Yani herbirinde 2 milyon kişi olan 20 grup insan düşün."

"Evet."

"Bu eşit sayıda insandan meydana gelen grupların geliri eşit mi olur?"

"Sana bağlı."

"Ne demek bana bağlı?"

"Zenginlerle fakirleri bir grup içine koyarsan grupların gelirişi eşit olur."

Hakkı bir an afalladı. Sonra toparlandı.

"BİR SÜRÜ KİTAP VAR. MİLYONLARCA EMEKÇİ YOKSULLUK ÇEKERKEN BAZILARI NASIL YAŞIYOR, ONLARI ANLATIYOR"

"Dur yahu," dedi. "Ben bir şeyi eksik söyledim. O iki milyonluk bir grup var ya. Türkiye'nin en zengin 2 milyon insanı. Türkiye'nin bütün insanlarını en zenginlerinden en fakirine doğru 2'şer milyonluk gruplar halinde sıralıyoruz. Hani askerde bütün bölüğü uzun boylusundan kısa boylusuna doğru sıralarlar ya. İşte öyle. İlk 2 milyonluk grup en zenginler. İkinci 2 milyonluk grup zenginlikte ikinci sıradakiler."

"Yirminci 2 milyonluk grup da en yoksullarımız, değil mi?"

"Tamam. 100 kişilik bir bölüğü beşer beşer böldün. 100 somun ekmeği dağıtacaksın. Nasıl dağıtırsın?"

"Her 5 kişilik gruba 5 somun veririm."

"Ama Türkiye'de böyle yapılmıyor"

"Nasıl yapılıyor peki?"

"Bölüğün en uzun boylu beşlisine 30 ekmek veriyorlar. Adam başı 6 ekmek yani. Bölüğün en kısa beşlisine de toplam bir ekmeğin üçte birini veriyorlar. Adam başına ince bir dilim düşüyor. Koca koca 6 somun nerde, ince bir dilim nerde."

"Vallahi o bölükte isyan çıkar," dedi Mehmet.

Hakkı bu ara bir tabloya işaret etti. "Sana dediğim şey şu tabloda görülüyor," dedi. "Türkiye'nin en yoksul iki milyon insanı 1973 yılında toplam gelirin yüzde birinin üçte birini almış. En zengin iki milyon insan ise toplam gelirin yüzde 29'unu almış."

HANELERE GÖRE GELİR DAĞILIMI

Haneler	toplam gelirden aldığı pay
Hanelerin en yoksul %5'i	% 0,35
İkinci yoksul %5	% 0,75

Üçüncü yoksul	% 5	% 1,03
Dördüncü yoksul	% 5	% 1,30
Beşinci yoksul	% 5	% 1,61
Altıncı yoksul	% 5	% 1,89
Yedinci yoksul	% 5	%2,16
Sekizinci yoksul	% 5	% 2,38
Dokuzuncu yoksul	% 5	% 2,68
Onuncu yoksul	% 5	% 2,91
Onbirinci yoksul	% 5	% 3,26
Onikinci yoksul	% 5	% 3,66
Onüçüncü yoksul	% 5	% 4,04
Ondördüncü yoksul	% 5	% 4,50
Onbeşinci yoksul	% 5	% 5,10
Onaltıncı yoksul	% 5	% 5,88
Onyedinci yoksul	% 5	% 7,12
Onsekizinci yoksul	% 5	% 8,77
Hanelerin ikinci zengin % 5'i		%11,69
Hanelerin en zengin % 5'i		%28,92

Kaynak : Gelir Dağılımı—1973, Devlet Planlama Teşkilatı, 1976, s.21.

"Yani en yoksul gruptaki birinin aylığı 1000 lira olsa, en zengin gruptakinin aylığı ne olacak?"

"Hemen hemen 90 bin lira."

"Yani en zengin % 5, en yoksul % 5'in 90 misli para kazanıyor."

Mehmet şaşırmıştı. Gelir dağılımında adaletsizlik olduğunu biliyordu, ama bu kadarını tahmin etmiyordu.

Hakkı devam etti. "Bu rakamlar doğru değil," dedi. "Esasında aradaki fark çok daha büyük. Yapılan araştırmalar farkı ancak bu kadara indirebibniş. Bu araştırma Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılmış. Devletin kendi örgütü bile adaletsizliğin bu kadarını böyle açıklamak zorunda kalmış."

Mehmet tabloya eğildi. Biraz baktı. Bu sefer Hakkı sordu: "Söyle bakalım. Nüfusun yüzde kaçının toplam geliri Tür-

kiye'nin en zengin % 5'inin gelirine eşit? Veya şöyle de sorayım. 100 kişilik bölüğün en uzun 5 kişisine 29 somun vermiştik. En kısa boylulardan başlar ekmek dağıtırsak, 29 somunu kaç kişiye vereceğiz?"

Mehmet raftan bir kalem aldı. Tablonun kenarına birşeyler karaladı. "Aşağı yukarı 65 kişiye," dedi. 100 kişilik bölükte en uzun 5 kişiye de 29 somun, en kısa 65 kişiye de 29 somun veriliyor."

"Yani," dedi Hakkı. "Türkiye'de en zengin 2 milyon kişinin kazandığını yoksullardan 26 milyon kişi ancak kazanıyor. Nüfusun en zengin % 5'i toplam gelirin yüzde 29'unu alırken, nüfusun yüzde 65'i toplam gelirin yüzde 28'ini alıyor."

Mehmet durdu. "Değirmenin suyu nerden gelirmiş şimdi iyi anlaşılıyor," dedi. "En zengin 2 milyondan olsam, ben de istediğim yerde oturur, istediğimi alırım. Hiç de koymaz."

Hakkı onun sözünü kesti. Söyle bakalım Türkiye'nin diyelim en zengin 100 bin insanı kimlerden oluşur?"

"Burjuvalardan. Yani patron sınıfından," dedi Mehmet.

Hakkı, "Olmadı," dedi. "Türkiye halkını soyup soğana çeviren sömürücü hakim azınlık yalnızca kapitalistlerden meydana gelmez. En yüksek kazancı sağlayan bu sömürücü hakim azınlık şu unsurlardan oluşur. Bunların ilki yabancı tekelci kapitalistlerle yani Mobil Oil, Shell, General Electric, M.A.N., Mannesmann, Ford, Renault, Fiat ve bunlar gibi yüzlerce şirket yani, emperyalistlerin ortağı yerli tekelci kapitalistler. Koçlar, Sabancılar, Eczacıbaşılar, Haslar, bunların en ünlüleri. Diğerleri de bunlarla işbirliği içindeki en büyük toprak ağaları, tefeciler, toptancı tüccarlar. Bunların bütünlüğüne sömürücü hakim azınlık veya sömürücü hakim ittifak diyoruz. Veya daha doğru bir terimi kullanacaksak oligarşi deriz."

"Niye yeni yeni kelimeler çıkarıyorsun?" diye Mehmet sordu.

Hakkı, Mehmet'in sorusuna soruyla karşılık verdi.

"Sen burjuva sözünü ne zaman duydun?"

"Üç dört ay önce."

"Oligarşi sözünü duymuş muydun?"

"Duydum tabii. Ama anlamadım. Duvarlarda yazılan sloganlarda okudum. Gittiğimiz yürüyüşte herkes katil oligarşi diye bağırıyordu. Ama anlatan olmadığından anlamını bilmiyordum."

"Peki, sana bir şey daha diyeyim. Gerek burjuva gerekse oligarşi evrensel sözcüklerdir. Yani bütün dünyada aynı sözler kullanılıyor. Dün burjuva kelimesine alışan halkımız bugün oligarşi kelimesine de alışır. Bu alışma oligarşi sözcüğünün anlamı ve kapsamı kitlelerce kavrandıkça giderek yaygınlaşacak."

Hakkı bir taraftan rafta duran kitapların bir kısmını karıştırırken diğer taraftan da konuşuyordu.

"Türkiye'deki oligarşi tüm emekçilerin kanını emerek geçinir. Kazançları milyonlarla değil, milyarlarla ölçülür. Türkiye halkını liğine dek sömürmek için yerli sömürücülerle yabancı sömürücüler ortaktır. Yerli sömürücüler ülkeyi emperyalistlere peşkeş çekmiştir. Ülke emperyalistlerin işgali altındadır." Durdu. Elindeki kitabın bir tablosunu gösterdi.

"Şuraya bak. Türkiye'de 310 bin köylü ailesinin hiç toprağı yok. 1960'larda Köy Envanter Etüdleri diye bir inceleme yapılmış. Bu araştırmalarda 874 bin köylü ailesi bulunmuş. Bunların üçte birinden fazlasının hiç toprağı yok. Bizim bölüğün en kısa boyluları bunlar anlayacağın. Yüzbinlerce topraksız köylünün karşısında da dört beş bin tane büyük toprak ağası var. Bunlar da bölüğün en uzun boyluları. Adam başı 6 somun alanları."

Mehmet Hakkı'nın sözünü kesti.

"Herkese bir somun vermek istediğimizde bunlar karşı çıkacaklar." dedi. "Diğer sömürücülerle ortaklaşa bizimle mücadele edecekler."

"Bak Mehmet," dedi Hakkı, "bütün dertlerimiz üretim

araçları üzerindeki mülkiyetle ilgili. Sosyal demokratlara sor. Gelir dağılımının daha adil olmasını istermisiniz de. Tabii diyecekler. Bölükteki herkese bir somun dağıtalım mı diye sor. Senden daha fazla sahip çıkacaklar."

"Doğru dedin," dedi Mehmet. "Bizim mahalledeki sosyal demokrat çocuk sosyal adalet lafını ağzından düşürmüyor."

Hakkı, "Sosyal-demokratlara hep şunu sormalıyız. Arkadaş biz diyoruz ki, gelir dağılımındaki eşitsizlik fabrikalara ve topraklara yani üretim araçlarına sahip olma meselesinden doğar. Gelir dağılımını belirleyen üretim araçlarının mülkiyet biçimidir. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin geçerli olduğu her toplum biçiminde, yaratılan artı-değere üretim araçlarına sahip olan sınıf el koyar. Değeri üretenlere ise, üretilen toplam değerden ancak yaşamlarını sürdürmeye yetecek kadar olanı verilir. Kısacası üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin geçerli olduğu toplumlarda gelir dağılımında eşitlik sağlanamaz. Zaten gelir dağılımı meselesi, üretilen toplam değerin toplumsal sınıflar arasında nasıl dağıldığı meselesidir. Siz gelir dağılımının adil olmasından yana olduğunuzu savunuyorsunuz. Peki, fabrika ve toprakların patronların ve toprak ağalarının elinden alınmasını savunuyor musunuz? Fabrika ve toprakların emekçilerin devletinin elinde olmasını savunuyor musunuz? Bu arkadaşlar bize ne cevap verecek? Bu soruları olumlu yönde cevaplarlarsa zaten sosyal-demokrat olmaktan çıkarlar. Cevapları olumsuzsa başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakaları uyutma yöntemini sürdürmekten başka birşey yapmadıkları ortaya çıkar."

Mehmet, "Bu meseleyi hiç böyle düşünmemiştim" dedi. "Şimdi anlıyorum ki gelir dağılımındaki eşitsizlik ancak düzenin kökten değişmesiyle, yani üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin geçerli olduğu düzene geçişi sağlayacak olan toplumsal devrimle ortadan kalkabilir. Yoksa sosyal-

demokratların savunduğu, üretim araçları üzerinde kapitalist mülkiyetin belirlediği kapitalist üretim ilişkileri saklı kalmak şartıyla yapılacak reformlar, bizi bir yere götürmez.

Hakkı, "Bir doktor bizi muayene ettiğinde amacı nedir? Bizim rahatsızlığımıza neden olan mikrobu bulmak, değil mi? Hastalığımıza neden olan mikrobun türünü tespit etti mi, ona göre ilaç verir. Bizim toplumumuzun bir hastalığı ne? Bazıları milyonlarla oynarken bazıları aç yatıyor. Yani gelir dağılımı son derece eşitsiz. Biz de tıp fakültesinde şimdilik öğrenciyiz. Bize toplumların doğmasını, büyümesini, hastalıklarını, ölmesini öğreten bilimsel sosyalizmin öğrencileriyiz. Bu bilim bize yol gösteriyor. Bugünkü eşitsiz gelir dağılımı hastalığının mikrobunun kapitalist sistem olduğunu söylüyor. Bu sistem değişmeden, emekçilerin iktidarı kurulmadan gelir dağılımında eşitlik sağlanamaz."

Hakkı, bu ara elindeki kitabı karıştırırken yeni bir tablo bulmuştu. Bu tabloda 1973 yılında mesleklere göre gelir dağılımı verilmişti.

Hakkı tabloyu göstererek, "şunlara bak Mehmet," dedi. "Büyük tüccarlar ve sanayicilerle serbest meslek sahipleri nüfusumuzun yüzde biri bile değil. Yüzde birin onda sekizi. Ama toplam gelirin yüzde beş buçuğunu alıyorlar. Bu rakam devletin resmi rakamı. Kaçırılan vergiyi filan hesaba katmıyor. Adamların aldıkları pay gerçekte bundan çok daha büyük."

Mehmet, "Tüccarlar da az değil," dedi. "Nüfusun yüzde birini meydana getiriyorlar, ama gelirin yüzde beşini alıyorlar."

Hakkı, "Deminki örneğimizi düşünürsen," dedi, "Bölükteki 2 kişiye 10 ekmek vermeye benziyor. 2 kişiye böyle fazla ekmek verince de diğerlerine bir şey kalmıyor. Onlara az ekmek vermek zorundasın."

Mehmet, "Burda bir eksik var," dedi. Toprak ağaları ve tefeciler gösterilmemiş."

Hakkı, "Haklısın be Mehmet," diyerek tabloya baktı. "Toprak ağalarını da çiftçiler başlığı altında ele almışlar."

"Oligarşinin yapısını görebiliyorsun, değil mi," dedi Hakkı. "Küçücük bir azınlık iktidarı ele geçirmiş. Bütün emekçi halk yoksulluk çekerken, onların bir eli yağda, bir eli balda. Halbuki yağla balı herkese bölüştürsek, herkesin karnını doyuracak kadar var. Bugün Türkiye'de 80 bin aile çadırda ve mağarada yaşıyor. Başlarını sokacak bir dam altı bulamıyorlar. Bu iş böyle de, başını altına sokacak bir dam bulanların damları da iyi mi bari. Ne gezer. Mevcut evlerin yüzde 40'ında mutfak yok. Yüzde 35'inde hela yok. Yüzde 60'ında banyo yok. Yüzde 45'inde elektrik, yarısında akar su yok. Bir deprem oluyor. Binlerce insan ölüyor. Niye? Çünkü küçük bir azınlık büyük bir lüks içinde yaşayacak diye milyonlarca emekçi yoksulluğa itiliyor."

Mehmet, "Devlet bu eşitsizlik karşısında hiç bir şey yapmıyor mu?" diye sordu.

Hakkı gülümsedi. Alaycı bir tavırla "yapmaz olur mu? Elinden geldiğince çabalıyor."

"Ne yapıyor?"

"Emekçilerden bol bol vergi kesiyor. Bu vergileri teşvik tedbiri adı altında oligarşinin tekelci burjuvazi kanadına aktarıyor."

Mehmet bozuldu. "Sen bugün neşeli günündesin galiba. Önüne gelenle dalga geçip duruyorsun."

Hakkı güldü. "Bak anacığım," dedi. "Söylediklerim doğruydu. Devletin sınıfsal niteliğini unutursan bir yere varamazsın. Devlet oligarşinin devleti. Onun için de gelir dağılımına müdahale ediyor. Ama kimden yana? Sömürücü hakim azınlıktan, yani oligarşiden yana. Vergileri kimden toplayacak? Tabii ki emekçilerden. Patronlar yatırım indirimi diyerek, yedikleri yemeğe fatura alarak vergi kaçırırlar. Peki, toplanan vergiler kime harcanır? Söyle bakalım Mehmet cevabını."

İLİGA
TEKELCİ
SERMAYENİN
TEFECİ
ARLARLA
AĞALARI
EN
ERİNDEN
UŞUP

"Hastane, okul falan yapıyorlar."

"Başka?"

"Elektrik, su. Gerçi parasını alıyorlar ama."

"Başka, başka?" dedi Hakkı.

Mehmet düşündü. Bu kez Hakkı söze karıştı.

"Profilo çatışmasını hatırlıyor musun?"

"Evet, ne olacak?"

"Orda polislerin attığı kurşunlar vardı ya."

"Evet."

"İşte onlar Profilo işçilerin ödediği vergilerdi. Devlet bu vergileri işçilere geri veriyordu."

Mehmet güldü. "Peki," dedi. "Patronlara nasıl verir? Onlara da kurşun veya cop olmaz herhalde."

"Onlara vergi iadesi gibi adlar altında milyonlarca lira verilir. Mesela bak şunlara. Yurt dışına mal sattı diye patronlara 1964–1974 yılları arasında açıktan toplam 3 milyar 726 milyon TL. verilmiş. Düşünebiliyor musun? Para kazanmak için dışarıya mal satıyorsun. Afferin oğlum diyorlar. Böyle devam et, bol bol para kazan diyorlar. Cebime de milyonları koyuyorlar."

"Aklıma takılan bir konu daha var" dedi Mehmet.

"Enflasyon veya diğer bir deyişle hayat pahalılığı, gelir dağılımını etkilemiyormu?

"Etkilemez olur mu. Fiyatlar artınca ne oluyor? Sabit veya az gelirli yurttaşların alım gücü azalıyor. Yani gerçek gelirleri düşüyor. Bu da gelir dağılımının geniş emekçi kitlelerin aleyhine olarak daha da bozulması anlamına geliyor. Hayat pahalılığı aslında üretim araçlarına sahip olan bir avuç azınlığın işine yarıyor. Zenginliklerine, zenginlik katıyorlar. Üretim araçlarına sahip olduklarından, fiyat artışlarının sağladığı ek gelir onların kasasına akıyor ve böylece hayat pahalılığıyla birlikte gelir dağılımı sömürücü sınıfların lehine,

emekçi sınıf ve tabakaların ise aleyhine giderek daha fazla bozuluyor. Ve bu gelişim ülke kalkınması aldatmacasının sağladığı imkanlarla sürekli hızlandırılıyor.

MESLEKLERE GÖRE GELİR DAĞILIMI

Meslekler	Hane halkı yüzdesi	Toplam gelirden aldığı pay
Çiftçiler	%44.0	%41.2
Büyük tüccar ve ve sanayici, serbest meslek	% 0,8	% 5.5
Ticaret erbabı	% 1.1	% 5.2
Düz işçi	%12.4	% 7.3
Memur	%11.5	%12.7
Esnaf ve sanatkar	%15.8	%14.7
Diğer	%14.4	%13.2

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı, Gelir Dağılımı – 1973

Mehmet, "Ama o milyonlar bizim cebimizden çıkıyor, değil mi?"

Hakkı bu arabaşka bir kitabı almıştı. "Vehbi Koç'u tanırsın. Türkiye'nin en büyük tekelci burjuvalarından. 60 şirketi kontrol ediyor. 20 binden fazla insanı doğrudan doğruya sömürüyor. Bütün emekçi sınıf ve tabakaları da dolaylı olarak sömürüyor. Yani Koç ailesi Türkiye oligarşisinin en güçlü unsurlarından. Vehbi Koç emperyalistlerle çıkarlarının ortak olduğunu Hayat Hikayem isimli kitabında kendisi anlatıyor. Türkiye'de Amerikan emperyalistleriyle ilk ortak yatırımı Vehbi Koç General Electric Ampul fabrikasında yapmış. Şöyle diyor: "General Electric kazandı, biz kazandık. Bu başarımdan dolayı çok memnunum." Yani emperya-

listlerle Türkiye'deki ortakları kazandı, ama emekçi halk kaybetti."

"Koç Holding'in emperyalistlerle başka ortaklıkları da var mı?"

"Koç grubunun 23 şirkette emperyalistlerle ortaklığı var. Yani çıkarları ortak. Bu şirketlerin işçilerini ortaklaşa sömürüyorlar. Türkiye emekçi halkını beraberce sömürüyorlar."

"Yapma yahu," dedi Mehmet. "Bir ikisini saysana."

"General Electric, İzocam, Türk Siemens, Türk Traktör, Tofaş, Aygaz, Gazal, Türk Pirelli, Uniroyal."

Mehmet bir an düşündü. "Peki," dedi, "diğer yerli tekelci kapitalistler de hep böyle mi?"

"Tabii," dedi Hakkı. "Adamlar İkinci Dünya Savaşından önce emperyalistlerin acentalığını yaparlardı. Çıkarları o zamandan ortaktı. Şimdi ortak fabrika kuruyorlar. Türkiye'deki gelir dağılımında kaymağın kaymağını alanlar bunlar. Bizim bölüğün en uzun bir iki kişisi."

"Öyle bol bol yedikçe daha da uzun boylu oluyorlar, değil mi?" dedi Mehmet. "Boyları böylece daha da uzayınca ekmek payları daha da artıyor. Diğer taraftan bölüğün kısa boyluları az ekmek aldıklarından, onların boyları daha da kısalıyor. Yani aldıkları ekmek daha da azalıyor."

"Öyle" dedi Hakkı. "Oligarşiden yana dönen bu çark emekçi halktan yana döndürülünceye kadar olacak olan bu."

Sonra başka bir dosyadan daktiloyla yazılmış bir sayfa çıkardı. "Şunlara bak," dedi. "Koç Holding'e bağlı Arçelik Şirketinin sermayesi 100 milyon lira. Sadece 1974 yılında yaptığı kâr ise 71 milyon lira. Yine Koç Holding'in Aygaz Şirketinin sermayesi 4 milyon lira. 1973 yılında yaptığı kâr ise sermayesinin 7 misli. Yani 27 milyon lira. Böyle yağma ancak geri bıraktırılmış ülkelerde olur. Ereğli Demir–Çelik Fabrikasının sermayesi 570 milyon lira. 1971 ile 1974 yılları arasında yaptığı kârın toplamı ise 1 milyar 74 milyon lira. Koruma Tarım İlaçları Şirketinin sermayesi 35 milyon lira.

«ADAMLAR İKINCI DÜNYA SAVAŞINDAN ÖNCE EMPERYALİSTLERİN ACENTALIĞINI YAPARLARDI. ÇIKARLARI O ZAMANDAN ORTAKTI ŞİMDİ ORTAK FABRİKA KURUYORLAR. TÜRKİYE'DEKİ GELİR DAĞILIMINDA KAYMAĞIN KAYMAĞINI ALANLAR BUNLAR»

Ama 1972 ve 1974 yılları arasında yaptığı kârın toplamı 106 milyon lira. Yani sermayesinin 3 katı. Al sana bir sayfa dolusu örnek."

Mehmet bu defa iyice afallamıştı. "Ama," dedi, "Bu adamlar zarar ediyoruz diye ağlayıp duruyorlar."

"Onların zarar dediği şey kârlarının biraz azalmasıdır. Türkiye'de suyun başında oligarşi var. Hangi sınıfın sudan ne kadar pay alacağına onlar karar veriyor. Emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci kapitalistlerin musluğu, büyük tefecilerin, toprak ağalarının, toptancı tüccarların muslukları alabildiğine açık. Su şakır şakır akıyor. Bizim musluklar dersen azıcık açılmış. Su damla damla akıyor. Bizimkiler düşen damlaları paylaşabilmek için birbirlerine giriyorlar. Halbuki birlik olsak. Musluğun başına geçsek."

"Sonra da bizim muslukları açsak," dedi Mehmet.

"Musluğu açmak için ne tarafa çevirmek gerek?"

"Sola," dedi Mehmet.

"O zaman," dedi Hakkı, "suyun başına geçmek yetmiyor. Musluğu sola doğru iyice çevireceksin ki depodaki su bizim musluklardan şarıl şarıl aksın. Suya doyalım. Ama oligarşinin musluklarını da kapatmayı unutmayacaksın."

"Peki, sosyalist bir Türkiye kurulduğunda herkesin geliri eşit mi olacak?"

"İstersen sosyalizmin kurulmasından önceki aşamaya bir bakalım. Biliyorsun Türkiye'de önce anti–oligarşik, anti–emperyalist halk devrimi aşamasından geçilecek. Bu devrimin başarılmasından sonra işçi sınıfının öncülüğünde tüm emekçi sınıf ve tabakaların devleti, yani halkın devleti oluşacak. Gelir eşitsizlikleri sosyalist devrimden önce anti–oligarşik, anti–emperyalist halk devrimiyle asgariye indirilecek. Bu devrimden sonra kurulacak halk demokrasisinde herkes aynı ücreti de almayacak. Ücret ve gelir farklılığı daha bir süre devam edecek."

«GELİR EŞİTSİZLİKLERİ SOSYALİST DEVRİMDEN ÖNCE ANTİ-OLİGARŞİK, ANTİ-EMPERYALİST HALK DEVRİMİYLE ASGARİYE İNDİRİLECEK.»

"O zaman kapitalist düzenden ne farkı kalır?"

"İki temel fark var. Birincisi, gelir farklılığı büyük olmayacak. Diyelim vasıfsız işçi günde 100 lira alıyorsa, fabrika müdürü en fazla 200 lira alacak. O düzende milyonlar kazanan patronlar olmayacağından onlardan örnek vermiyorum. Halbuki bugün nasıl? Vasıfsız bir işçinin yevmiyesi 100 liraysa, patronunki onbinlerce lira. İkinci ayrılık daha da önemli. Bugünkü sömürü düzeninde gelirlerin farklı olmasının nedeni ne? Fabrikalar ve büyük topraklar üzerindeki özel mülkiyet. Bana babamdan fabrika kalsaydı çok gelirim olurdu. Kalmadı. Kendi alınterimle yaşıyorum. Onun için yoksulum. Diyeceğim şu. Bu düzende çok büyük olan gelir farklılıkları üretime yapılan katkıların farklı olmasından doğmuyor. Toprak ağası çalışmadan yaşıyor. Patronun üretime katkısı yok. Halbuki halk demokrasisinde ve sosyalist toplumda gelirlerin farklılığı herkesin üretime katkısına göre değişir."

Mehmet anlamıştı. "Ama," dedi, "kimin ne kadar farklı ücret alacağını kitleler kararlaştırmalı. Yüksek ücret alanlara ayrıcalık tanınmamalı. Bu kişiler kitleler tarafından devamlı denetlenmeli."

Hakkı, "Çok önemli bir konuya değindin," dedi. Eğer dediklerin olmazsa, eğer kitleler kendi geleceklerini kendileri belirlemezse yöneticilerde bir sürü yanlış eğilim ortaya çıkar. Ama genel olarak şunu söyleyebiliriz: halk demokrasisinde ve sosyalist toplumda herkes kendi kabiliyeti ölçüsünde topluma katkıda bulunur. Katkısı oranında da gelir sağlar."

Mehmet, "Peki, halk demokrasisinde gelir dağılımında devletin rolü ne olacak?"

Hakkı, "Sanki kafamın içinden geçenleri biliyorsun. Ben de şimdi sana o soruyu sormak istiyordum. Sen söyle bakalım. Kapitalist toplumda devlet gelir eşitsizliğini düzeltir mi?"

"Düzeltmez. Aksine arttırır."

"Niçin?"

"Çünkü devlet daima bir sınıflar ittifakının devleti. Bugün oligarşinin devleti. Sömürücü bir azınlığın, emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci kapitalistlerin, büyük toprak ağalarının ve tüccarların devleti. Hal böyle olunca da onların lehine iş yapacak."

"Peki, halk demokrasisinde devlet kimin devleti olacak?"

"İşçi sınıfının öncülüğünde tüm emekçi sınıf ve tabakaların. Yani topraksız ve az topraklı yoksul köylünün, köylerdeki küçük üreticinin, küçük esnafın, memurun, zanaatkarın devleti olacak."

"Bu devlet gelirin eşit bölüşülmesinden yana mı, değil mi?"

"Eşit bölüşülmesinden yana."

"Niçin?"

"Çünkü bir azınlığın değil, emekçi çoğunluğun devleti."

"Peki, o zaman devlet elindeki imkanları gelir dağılımını eşitleştirmek için nasıl kullanacak?"

Mehmet biraz durdu. "Bak bu konuyu hiç düşünmemiştim," dedi.

Bu defa Hakkı konuşmaya başladı. "Kapitalist düzende fabrikaların geliri patronlara kalır. Devrimden sonra halk demokrasisinde bu gelir halkın devletine gidecek. İşte bu paralar halkın temel ihtiyaçlarını karşılamada ihtiyaca göre eşit olarak kullanılacak. Bizim işçi arkadaşlar aylıklarının büyük bir kısmını nereye harcar?"

"Kiraya."

"Halk demokrasisinde herkesin çok çok ucuz bir paraya oturabileceği evleri devlet yapacak. Elektrik, havagazı, su çok az bir para karşılığı verilecek. Bugün başka nereye para harcarız?"

"Yiyecek ve giyecek aldık mı para biter zaten."

"Kurulacak yeni düzende herkesin çocuğu kreşe alınsa.

Kreşte herkesin çocuğuna eşit muamele yapılsa. Herkesin çocuğu parasız olarak devlet tarafından okutulsa. Herkesin çocuğuna okullarda üç öğün parasız yemek verilse, süt verilse. Herkesin çocuğu kabiliyetinin olduğu kadar okuyabilse. Doktorlar parasız muayene etse. Ama bugünkü gibi üstünkörü değil. İyice muayene etsinler. Bütün sağlık hizmetleri parasız olsa. Bütün işyerlerinde parasız yemek verilse. Bizim bugünkü Meclis lokantası gibi 50 kuruşa çorba içilen, 2 liraya et yemeği yenilen lokantalar kurulsa. Çamaşırlarımız devlet çamaşırhanelerinde parasız veya çok ucuza yıkansa. Bütün bunların nasıl yürütüldüğünü de emekçiler denetlese."

Mehmet Hakkı'nın sözünü kesti. "Sen galiba şaşırdın da cenneti anlatıyorsun," dedi.

Güldüştüler.

Hakkı, "Şu güzel yurdumuzu cennete çevirmek işten bile değil" dedi. "Bu işin önündeki tek engel oligarşi. Dünyayı cennete çevirmenin önündeki engel ne peki?"

"Emperyalistler," dedi Mehmet. "Ama bir gün dünya cennete dönecek."

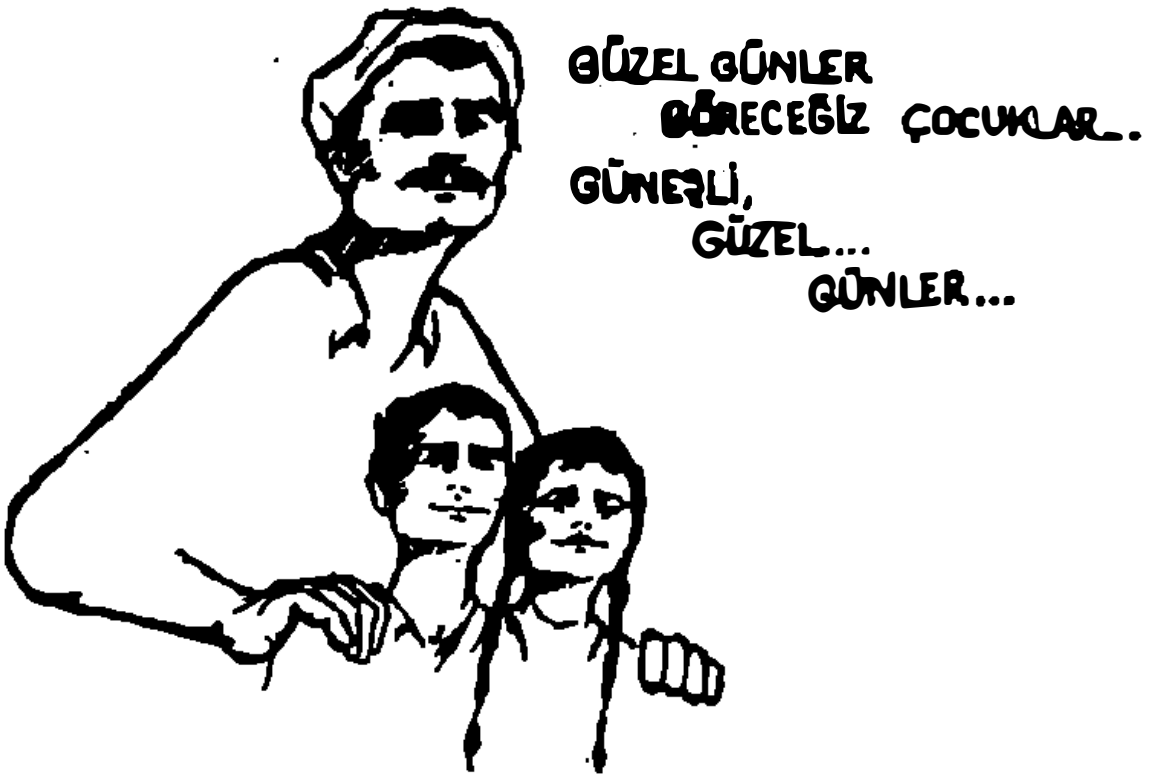
Hasan, "Sosyalist toplumda herkes aynı geliri almayacak. Üretime katkısına göre ücret alacak. Ama devletin herkese verdikleri o kişilerin üretime katkılarına göre değil, o kişilerin ihtiyaçlarına göre olacak. Yani diyelim devletin açtığı ve maliyetlerinin çok altında fiyatlara yemek satılan bir lokanta var. Buradan herkes aynı fiyata yiyecek. Çok yiyen de, az yiyen de. Diyelim kreş. Çocuklar parasız bakılacak. Senin 1 çocuğun varsa o da parasız olacak, bizim Kemal Ustanın 6 çocuğu da. En adaletli gelir dağılımı herkesin gerçek ihtiyacına göre pay aldığı gelir dağılımıdır. Yoksa herkese 2 odalı ev versen, 5 çocuklu aile sıkışsa, çocuksuz alie rahat eder. Emekçi halkın devleti güçlendikçe bizim aldığımız ücretlerin önemi gittikçe azalacak. Hemen hemen bütün ihtiyaçları-

mızı devlet maliyetinin çok altında fiyatlarla karşılayacak. İşte ancak o zaman en adil gelir dağılımı gerçekleşecek."

Mehmet, "Konuştuklarımızı şöyle özetleyebilir miyiz?" dedi. "Bugünkü düzende gelir dağılımı adaletsiz, çünkü üretim araçlarına sahip olmanın ölçüsünde gelirden pay alıyorsun. Devrimden sonra herkes üretime katkısı oranında pay alacak. Yani biraz eşitsizlik olacak, ama, haklı bir eşitsizlik. Daha sonra da adım adım tam adaletli bir gelir dağılımı sağlanacak. Yani herkes gerçek ihtiyacına göre gelir alacak."

Hakkı, "Doğru özetledin," derken odanın kapısı açıldı. Hakkı'nın annesi kafasını uzattı. "Haberler başlıyor. Çay da demledim. Biraz da dışarda oturun" dedi.

Hep birlikte televizyonun karşısına dizildiler.

KURTULUŞUMUZ KENDİ GÜÇLÜ KOLLARIMIZLA OLACAKTIR

FİYATI : 3 TL.